

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas), Agnės Tiknūtės (pranešėja) ir Jūratės Varanaukaitės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovo I. S. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo I. S. patikslintą ieškinį atsakovui T. S. (T. S.) dėl santuokos nutraukimo dėl vieno sutuoktinio kaltės, neturtinės žalos atlyginimo, nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos nustatymo, išlaikymo, išlaikymo įskolinimo vaikams priteisimo, bendravimo su nepilnamečiais vaikais tvarkos nustatymo, turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe, turto padalinimo bei kompensacijos priteisimo ir pagal atsakovo priešieškinį ieškovui dėl bendravimo su nepilnamečiais vaikais tvarkos nustatymo, įšvada teikianti institucija Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Teisēju koleģija

nustatė:

L. Ginčo esmē

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių asmenine nuosavybe esančio vieno sutoktinio turto pripažinimą bendrąja jungtine nuosavybe, santuokos metu šį turtą iš esmės pagerinus, taip pat proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimą civiliniame procese, bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo, jį patikslinusi, prašė:
- 2.1. nutraukti jos ir atsakovo santuoką, sudarytą 2007 m. (*duomenys neskelbtini*) Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriuje (santuokos sudarymo įrašas Nr. (*duomenys neskelbtini*)), dėl atsakovo kaltės;
 - 2.2. nutraukus santuoką ieškovei palikti santuokinę S. pavarde;
 - 2.3. priteisti iš atsakovo 4000 Eur neturtinės žalos atlyginimą;
 - 2.4. nustatyti šalių nepilnamečių dukterų M. S. ir N. S. (toliau – ir nepilnamečiai vaikai, vaikai) gyvenamąją vietą su ieškove;
 - 2.5. priteisti iš atsakovo išlaikymą nepilnamečių dukteriai M. S., teikiamą po 350 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis, iki jos pilnametystės, išlaikymą indeksuojant teisės aktų nustatyta tvarka, atsižvelgiant į infliaciją; nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė; šią sprendimo dalį nukreipti vykdyti skubiai;
 - 2.6. priteisti iš atsakovo išlaikymą nepilnamečių dukteriai N. S., teikiamą po 250 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis, iki jos pilnametystės, išlaikymą indeksuojant teisės aktų nustatyta tvarka, atsižvelgiant į infliaciją; nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė; šią sprendimo dalį nukreipti vykdyti skubiai;
 - 2.7. priteisti iš atsakovo 1050 Eur išlaikymo įskolinimą nepilnamečiai dukteriai M. S. už laikotarpį nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn.; nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė;
 - 2.8. priteisti iš atsakovo 750 Eur išlaikymo įskolinimą nepilnamečiai dukteriai N. S. už laikotarpį nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn.; nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė;
 - 2.9. priteisti iš atsakovo po 200 Eur išlaikymo įskolinimą dukteriai M. S. už laikotarpį nuo 2019 m. kovo mėn. iki teismo sprendimo priėmimo (jeigu teismo sprendimo dalis dėl išlaikymo šiai dukteriai priteisimo bus nukreipta vykdyti skubiai) arba iki teismo sprendimo įsiteisėjimo (jeigu šis teismo sprendimo dalis nebus nukreipta vykdyti skubiai); nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė;
 - 2.10. priteisti iš atsakovo po 100 Eur išlaikymo įskolinimą dukteriai N. S. už laikotarpį nuo 2019 m. kovo mėn. iki teismo sprendimo priėmimo (jeigu teismo sprendimo dalis dėl išlaikymo šiai dukteriai priteisimo bus nukreipta vykdyti skubiai) arba iki teismo sprendimo įsiteisėjimo (jeigu šis teismo sprendimo dalis nebus nukreipta vykdyti skubiai); nustatyti, kad lėšas, skirtas nepilnamečiai dukteriai išlaikyti, užfruoto teise valdo ieškovė;
 - 2.11. nustatyti tokią atsakovo bendravimo su vaikais tvarką: atsakovas gali bendrauti su dukterimis trečią mėnesio šeštadienį nuo 11 val. iki 12 val., atvažiuodamas į vaikų gyvenamąją vietą arba į kitą su ieškove sutartą vietą, dalyvaujant ieškovei ir psichologui arba vaiko teisių apsaugos specialistui; nustatyti, kad atsakovas padengia išlaidas už psichologo ir vaiko teisių apsaugos specialisto paslaugas;
 - 2.12. pripažinti bendrąja jungtine sutoktinių ieškovės ir atsakovo nuosavybe šį nekilnojamąjį turtą:
 - 2.12.1. 0,0600 ha ploto žemės sklypą, esantį (*duomenys neskelbtini*), unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*), kadastro Nr. (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.12.2. 146,83 kv. m bendro ploto gyvenamąjį namą, esantį (*duomenys neskelbtini*), unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.12.3. ūkio pastatą, esantį (*duomenys neskelbtini*), unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.13. padatyti šalims šį nekilnojamąjį turtą taip:
 - 2.13.1. priteisti atsakovui asmeninės nuosavybės teise visus tris šios nutarties 2.12.1–2.12.3 punktuose nurodytus nekilnojamojo turto objektus, o ieškovei iš atsakovo – 25 700 Eur piniginę kompensaciją už natūra negautą šio nekilnojamojo turto dalį;
 - 2.13.2. neterpinkus šios nutarties 2.13.1 punkte nurodyto reikalavimo, priteisti ieškovei iš atsakovo 27 707,29 Eur piniginę kompensaciją už šios nutarties 2.12.1–2.12.3 punktuose išvardyto nekilnojamojo turto pagerinimą;
 - 2.14. priteisti ieškovei automobilį „Opel Vectra“; valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), VIN (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.15. priteisti atsakovui automobilį „Audi A6“; valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), VIN (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.16. įpareigoti atsakovą perduoti ieškovei šiuos dukterų daiktus: vaikišką dviratį, vaikišką paspirtuką, vaikų avalynę bei drabužius, vaikišką maniežą, vaikišką elektromobilį, vaikiškas knygas ir žurnalus, vaikiškus žaidimus bei žaislus, vaikišką gimnastikos lanką;
 - 2.17. įpareigoti atsakovą grąžinti ieškovei jos asmenius drabužius ir avalynę;
 - 2.18. ieškovei palikti jos vestuvinį žiedą;
 - 2.19. įpareigoti atsakovą perduoti ieškovei automobilio „Opel Vectra“ padangas su ratlankiais;
 - 2.20. priteisti iš atsakovo visų patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad santuoka iširo dėl atsakovo kaltės – dėl jo besaikio alkoholio vartojimo, be to, atsakovas nuo 2018 m. gruodžio mėnesio iki 2019 m. kovo mėnesio neteikė savo šeimos nariams išlaikymo. 2018 m. atsakovas pradėjo naudoti psichologinį smurtą prieš ieškovę, ją persekioti, siuntinėti grasinančio turinio SMS žinutes. Dėl piktnaudžiavimo alkoholiu atsakovas tapo agresyvus, todėl ji kartu su mažamečiais vaikais buvo priversta apsigyventi atskirai nuo atsakovo. Dėl atsakovo kaltės šiuos santuokai ieškovė patyrė didelius dvasinius išgyvenimus, neigiamą emocijų, todėl jai turi būti priteistas iš atsakovo 4000 Eur neturtinės žalos atlyginimas.
4. Ieškovė nurodė, kad atsižvelgiant į tai, jog dukters nuolat gyvena su ieškove, ji nuo pat gimimo jomis rūpinasi, su atsakovu vaikai nesimatė metus, ieškovė yra labiau pasirengusi užtikrinti vaikams saugią, stabilią, jų poreikius užtikrinančią aplinką, nepilnamečių dukterų gyvenamoji vieta turėtų būti nustatyta su ieškove. Ieškovė pateikė į bylą išlaikymo vaikams apskaičiavimą ir pagrindimą, nurodydama, kad dukteriai M. S. yra reikalingas 650 Eur dydžio, o dukteriai N. S. – 447 Eur dydžio išlaikymas per mėnesį. Ieškovė laikė, kad tokio dydžio išlaikymas abiem dukterims, atsižvelgiant į racionalius ir ekonomiškus vaikų poreikius, yra būtinas, protingas ir nekelia jokių abejonių. Kadangi ieškovei tenka kasdienę pareigą rūpintis, auklėti ir prižiūrėti vaikus, jos piniginis indėlis į vaikų išlaikymą turi būti mažesnis. Atsižvelgdama į tai, ieškovė teigė, kad dukters M. S. išlaikymui priteistinas iš atsakovo 350 Eur, o dukters N. S. išlaikymui – 250 Eur dydžio išlaikymas per mėnesį.
5. Ieškovė nurodė, kad atsakovas tris mėnesius laikotarpį nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn. neteikė vaikams išlaikymo, todėl susidarė išlaikymo įskolinimas, jo bendra suma – 1800 Eur, atsakovas turi pareigą jį padengti, todėl šį jo priteisina 1050 Eur dukteriai M. S. ir 750 Eur dukteriai N. S. Iš atsakovo taip pat priteistinas po 200 Eur išlaikymo dukteriai M. S. ir po 100 Eur išlaikymo dukteriai N. S. įskolinimas nuo 2019 m. kovo mėnesio iki teismo sprendimo įsiteisėjimo.
6. Ieškovė pažymėjo, kad dėl atsakovo netinkamo elgesio turėtų būti nustatyta minimali atsakovo bendravimo su vaikais tvarka.
7. Ieškovė nurodė, kad nekilnojamas turtas – žemės sklypas, gyvenamasis namas ir ūkio pastatas, esantys (*duomenys neskelbtini*), priklauso atsakovui asmeninės nuosavybės teise, jos įregistravimo pagrindas – 2013 m. birželio 3 d. dovanojimo sutartis Nr. 2343. Ieškovė teigė, kad šis turtas turi būti pripažintas bendrąja jungtine sutoktinių nuosavybe, nes buvo iš esmės pagerintas bendromis ieškovės ir atsakovo lėšomis. Kaip matyti iš Nekilnojamojo turto registro centro duomenų banko išrašo, gyvenamojo namo statyba buvo pradėta 1988 m. ir baigta 2009 m., šis jungtinis faktas Nekilnojamojo turto registre įregistruotas 2009 m. lapkričio 19 d. pripažinimo tinkamumui naudoti akto Nr. (100)-11.77.93 pagrindu. Be to, nuo 2010 m. iki 2011 m. vyko gyvenamojo namo rekonstrukcija. Šie darbai buvo atliekami po šalių santuokos sudarymo. Tik 2013 m. birželio 3 d. dovanojimo sutartini ankstesnis turto savininkas (atsakovo tėvas F. S. (F. S.)) perdėjo žemės sklypą, gyvenamąjį namą ir ūkio pastatą atsakovui. Taigi gyvenamasis namas kaip atskiras turintis vienetas atsirado tik 2009 metais, t. y. po ieškovės ir atsakovo santuokos sudarymo (2007 m. (*duomenys neskelbtini*)), sujungus žemės sklypą buvusį sodo namelį (unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*)) ir malinę (unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Namų statybos užbaigimo ir rekonstrukcijos darbai buvo atlikti sutoktinių (ieškovės ir atsakovo) bendromis lėšomis.
8. Ieškovė pažymėjo, kad 2009 m. namo bendras plotas buvo 63,27 kv. m, tūris – 247 kub. m, tuo tarpu šiuo metu namo bendras plotas yra 146,83 kv. m, tūris – 572 kub. m. Taigi, po 2009 m., kai ieškovė ir atsakovas ėmėsi namo pagerinimo darbų, jo bendras plotas ir tūris padidėjo daugiau nei du kartus.
- Tai suponuoja išvadą, kad gyvenamasis namas buvo iš esmės sukurta ir pagerintas šalių santuokos metu, ieškovės ir atsakovo lėšomis.
9. Ieškovė teigė, kad iki 2009 m. šalys gyveno pas atsakovą tėvus, o ginčo gyvenamajame name apsigyveno 2010 m. Iki tol jame buvo galima gyventi tik šiltuoju metų laiku, nes name nebuvo jokių patogumų (vandens, kanalizacijos, šildymo sistemos), namas nebuvo apšiltintas ir įrengtas. Š

plastikiniai langai ir lauko durys. 2015 m. buvo išgriauta mansarda senojoje namo pusėje ir iš naujo pastatytas antrasis namo aukštas (su 2,45 m aukščio lubomis, skardine stogo danga; ši namo dalis buvo apšiltinta, apkalta lentutėmis, sudėti plastikiniai langai, pastatyti laiptai į antrą aukštą, įrengti du kambariai, vienas iš jų – vaikui).

11. Ieškovė teigė, kad ji finansškai prisidėjo prie baldų, virtuvinės įrangos, taip pat būtinės technikos namui pirkimo. Nurodė aplinkybę, susijusios su namo statybos darbų užbaigimu, taip pat namo rekonstrukcija, patvirtina, kad namas iš esmės buvo pagerintas būtent šalių santuokos metu, sutuoktinių bendromis (ypač finansinėmis) pastangomis, todėl namas pripažintinas bendrąja jungtine šalių nuosavybe. Be to, prie namo statybos ir įrengimo tiek darbai (atlikant elektros išvedžijimo bei kitus darbus), tiek finansškai (duodami įvairios pinigų sumas, skirtas namo rekonstrukcijos ir įrengimo darbams apmokėti) didelę dalimi prisidėjo ieškovės tėvai (jie tą patvirtino duodami parodymus kaip liudytojai).
12. Ieškovė teigė, kad net ir po dovanojimo sutarties sudarymo namas dar nebuvo visiškai įrengtas, darbai buvo atliekami iki pat faktinio šalių santuokos nutūkimo. Tą patvirtina į bylą pateiktas teismo eksperto D. G. parengtas ekspertinis tyrimas Nr. DGET210910 (toliau – ekspertinis tyrimas), jame padarytos tokios išvados: žemės sklypo, gyvenamojo namo ir ūkio pastato rinkos vertė 2021 m. rugsėjo 10 d. yra 78 100 Eur; atlikų šio turto pagerinimo darbų vertė 2009 m. spalio 1 d. – 2019 m. sausio 7 d. laikotarpiu yra 55 414,57 Eur, iš jų pagerinimo darbų vertė 2009 m. spalio 1 d. – 2013 m. birželio 3 d. laikotarpiu yra 31 486,56 Eur, o 2013 m. birželio 4 d. – 2019 m. sausio 7 d. laikotarpiu – 23 928,01 Eur. Kaip matyti iš šių išvadų, įvertinus turto pagerinimo darbų vertę, taip pat daugiau nei dvigubai padidėjusi namo bendrą plotą bei tūrį, nekyla jokių abejonių, kad nekilnojamasis turtas šalių santuokos metu buvo pagerintas iš esmės.
13. Ieškovė nurodė, kad byloje esantys dokumentai (2015 m. gegužės 26 d. užsakymas-sąskaita Nr. U00925, 2015 m. gegužės 28 d. krovinio gabenimo važtaraštis Nr. DPL4951, 2015 m. gegužės 28 d. PVM sąskaityta faktūra DPL Nr. 4951) patvirtina, kad namui pagerinti ieškovės ir atsakovo bendromis lėšomis buvo įsigytos tam reikalingos medžiagos. Kitų dokumentų, pagrindžiančių, kad namo statybos darbus užbaigti ir rekonstrukcijai atlikti buvo perkamos medžiagos, ieškovė negali pateikti, nes juos turi atsakovas. Ieškovė laikė, kad akivaizdu, jog namas buvo iš esmės pagerintas, be kita ko, ir jos lėšomis, nes jeigu ji nebūtų finansškai prisidėjusi, apie dvidešimt metų trukusi namo statyba ir rekonstrukcija būtų užtrukusi dar ilgiau.
14. Ieškovė pažymėjo, kad tarp šalių nėra ginčo, jog atsakovui 2013 m. padovanotame name šalys su dukterimi M. S. apsigyveno dar 2010 m., todėl neabejotina, kad atsakovo tėvai žinojo, jog dovanoja turą ne atsakovui asmeniškai, o atsakovo ir ieškovės šeimai. Namas buvo statomas šeimai gyventi, pagerinimai atlikti ne atsakovo tėvų naudai ir nesiekiant tikslo, kad atsakovo tėvai įsiskeltų į pagerintą namą (priešingų atveju nebūtų buvęs reikalingas toks didelis namas). Namų pagerinimas, vykęs iki dovanojimo sutarties sudarymo, buvo atliekamas ieškovės ir atsakovo bendromis lėšomis bei darbu, siekiant turėti šeimai naują, didesnę gyvenamąją plotą, o po dovanojimo sutarties sudarymo namo pagerinimo darbai buvo tęsimi toliau. Ieškovė dirbo ir gaudavo darbo užmokesį, o šis buvo skiriamas namui pagerinti. Gimus dukteriai M. S., ieškovė buvo vaiko priežiūros atostogose, tad prisidėjo tuo, kad tvarkė namų ūkį, prižiūrėjo ir augino vaiką, be to, gaudavo motinystės išmokas, šios buvo skiriamos namo statybos darbams užbaigti ir rekonstrukcijai, o esant galimybei prisidėjo ir finansiškai darbu.
15. Ieškovė teigė, kad, pripažinus nekilnojamąjį turą bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, būtina išspręsti šio turto padalijimo šalinis klausimą. Šalių santykiai konfliktiški, atsakovas gyvena ginčo name, anksčiau visas nekilnojamasis turtas priklausė atsakovo tėvams, todėl turtas natūra paliktinas atsakovui, o ieškovei priteistina kompensacija už jai tenkančią bendrosios jungtinės nuosavybės dalį. Iš ekspertinio tyrimo matyti, kad po atlikto pagerinimo bendra nekilnojamojo turto rinkos vertė yra 78 100 Eur, jeigu turtas nebūtų buvęs pagerintas, jo rinkos vertė būtų 26 700 Eur. Iki pagerinimo darbų atlikimo turtas priklausė atsakovo tėvams, todėl, ieškovės manymu, dabartinė nekilnojamojo turto rinkos vertė (78 100 Eur) turėtų būti mažinama 26 700 Eur suma. Atitinkamai atsakovas turėtų sumokėti ieškovei 25 700 Eur kompensaciją ((78 100 Eur – 26 700 Eur) / 2 = 25 700 Eur), kuri ieškovei priteistina iš atsakovo (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.127 straipsnio 3 dalis).
16. Ieškovė taip pat nurodė, kad, pagal kasacinio teismo praktiką, tais atvejais, kai vienas sutuoktinių savo asmeninėmis ir (ar) bendromis santuokinėmis lėšomis ar darbu prisideda prie daikto pagerinimo, tačiau toks pagerinimas nėra esminis ir nesukuria pagrindo pripažinti teisę į turto bendrąją jungtinę nuosavybę, jam gali būti kompensuojama už daikto pagerinimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-495-916/2015). Atsižvelgiant į tai, jeigu teismas nuspręstų, kad santuokos metu nekilnojamasis turtas nebuvo iš esmės pagerintas, įvertinus ekspertiniame tyrime pateiktą išvadą dėl turto atlikto pagerinimo darbų vertės, taip pat pirmiau nurodytas faktines aplinkybes ir jas patvirtinančius įrodymus, ieškovei priteistina iš atsakovo 27 707,29 Eur (55 414,57 Eur / 2) kompensacija už nekilnojamojo turto pagerinimą santuokos metu.
17. Ieškovė teigė, kad lengvieji automobiliai, šalių įgyti santuokos metu, padalytini priteisiant kiekvienam iš jų jo naudojamą automobilį.
18. Ieškovė taip pat nurodė, kad daiktai, skirti nepilnamečių vaikų poreikiams tenkinti, sutuoktinių drabužiai, asmeninio naudojimo daiktai, asmeninės neturtinės teisės, susijusios tik su to sutuoktinio asmeniu, perduotini nepriteisiant kompensacijos tam sutuoktiniui, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai, o kitas asmeninio pobūdžio turtas – vienam ir kitam sutuoktiniui.
19. Atsakovas pareiškė priešiškinį, kuriuo prašė:
 - 19.1. nustatyti, kad jis su nepilnamečiais dukterimis bendrauja tokia tvarka:
 - 19.1.1. 1. darbo dienomis du kartus per savaitę, t. y. antradieniais ir ketvirtadieniais, paindamas vaikus iš ieškovės gyvenamosios vietos arba iš ugdymo įstaigos ir parveždamas į ieškovės gyvenamąją vietą ne vėliau kaip iki 20 val.;
 - 19.1.2. poilsio dienomis, t. y. savaitgaliais, kas antrą mėnesio savaitgalį praleidžia su dukterimis nuo penktadienio 17 val. iki sekmadienio 18 val.;
 - 19.1.3. lyginiais metais (2020 m., 2022 m. ir t. t.) šv. Velykų metu (nuo prieš šv. Velykas einančio penktadienio 16.30 val. iki sekmadienio 20 val.), per Kūčias ir pirmąją šv. Kalėdų dieną (nuo gruodžio 24 d. 16 val. iki gruodžio 25 d. 20 val.), per Naujųjų Metų sutikimą (nuo gruodžio 31 d. 16 val. iki sausio 1 d. 12 val.) per dukterį gimtadienio (iki po gimtadienio einančios dienos 8 val.), paindamas vaikus iš ugdymo įstaigos ar ieškovės gyvenamosios vietos ir nuveždamas į ugdymo įstaigą ar parveždamas į ieškovės gyvenamąją vietą;
 - 19.1.4. nelyginiais metais (2019 m., 2021 m. ir t. t.) antrąją šv. Velykų dieną (nuo šv. Velykų sekmadienio 20 val. iki antradienio 8 val.) ir antrąją šv. Kalėdų dieną (nuo gruodžio 25 d. 20 val. iki gruodžio 27 d. 8 val.);
 - 19.2. nustatyti, kad dukterų mokyklos atostogų metu jis bendrauja su vaikais pusę jų atostogų laiko;
 - 19.3. nustatyti, kad jo (tėvo) atostogų metu jis bendrauja su dukterimis septynias kalendorines dienas, du kartus per metus;
 - 19.4. nustatyti, kad jis turi teisę atostogauti su dukterimis ne mažiau kaip 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų per metus;
 - 19.5. nustatyti, kad jeigu vienas iš tėvų pageidauja išvykti su dukterimis į užsienį, turi gauti rašytinį kito tėvo (motinos) sutikimą ne vėliau kaip dvi savaites iki planuojamo išvykimo;
 - 19.6. nustatyti, kad apie planuojamą susitikimą su dukterimi ir jo tikslą trukmę jis praneša ieškovei trumpąja SMS žinute prieš dvi dienas;
 - 19.7. įpareigoti ieškovę:
 - 19.7.1. informuoti atsakovą apie savo atostogų su vaikais užsienyje laiką, pranešant apie tokias atostogas prieš dvi savaites;
 - 19.7.2. nesudaryti kliūčių dukterims bendrauti su artimaisiais giminiškais tiek iš motinos, tiek iš tėvo pusės;
 - 19.7.3. informuoti atsakovą apie vaikų gyvenamosios ir (ar) mokslo vietos pasikeitimą, pranešti apie visas kitas svarbias su dukterimis susijusias aplinkybes (įskaitant apie vaiko keliones, jeigu jos trunka ilgiau nei dvi dienas Lietuvoje, arba visais atvejais, jeigu vaikas vyksta į užsienį, sveikatos būklės, mokslo įstaigos pasikeitimus, bet tuo neapsiribojant);
 - 19.8. priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

20. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2022 m. birželio 29 d. sprendimu:

- 20.1. Tenkino dalį ieškinio:
 - 20.1.1. nutraukė ieškovės ir atsakovo santuoką, sudarytą 2007 m. (*duomenys neskelbtini*) Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriuje (santuokos sudarymo įrašas Nr. (*duomenys neskelbtini*)), dėl atsakovo kaltės;
 - 20.1.2. po santuokos nutraukimo paliko pavardes – ieškovei santuokinę S., atsakovui – jo turimą S.;
 - 20.1.3. priteisė ieškovei iš atsakovo 1000 Eur neturtinės žalos atlyginimą;
 - 20.1.4. nustatė šalių nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą su motina;
 - 20.1.5. priteisė iš atsakovo išlaikymą dukteriai M. S. po 318 Eur per mėnesį iki vaiko pilnametystės, priteisė išlaikymą kasmet indeksuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, atsižvelgiant į infliaciją, ir paskyrė ieškovę dukteriai priteisto išlaikymo tvarkytoja užufruoto teise;
 - 20.1.6. priteisė iš atsakovo išlaikymą dukteriai N. S. po 250 Eur per mėnesį iki vaiko pilnametystės, priteisė išlaikymą kasmet indeksuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, atsižvelgiant į infliaciją, ir paskyrė ieškovę dukteriai priteisto išlaikymo tvarkytoja užufruoto teise;
 - 20.1.7. nustatė tokią atsakovo bendravimo su dukterimis tvarką – atsakovas gali bendrauti su vaikais trečią mėnesio šeštadienį nuo 11 val. iki 12 val., atvažiuodamas į vaikų gyvenamąją vietą arba į kitą su ieškove sutartą vietą, dalyvaudamas psichologui arba vaiko teisių apsaugos specialistui, nurodė, kad atsakovas padengia išlaidas už psichologo ir vaiko teisių apsaugos specialisto paslaugas;
 - 20.1.8. po santuokos nutraukimo atsakovui paliko asmeninės nuosavybės teisę šį turą: 0,0600 ha ploto žemės sklypą, esantį (*duomenys neskelbtini*), kadastro Nr. (*duomenys neskelbtini*); 146,83 kv. m bendro ploto gyvenamąjį namą, esantį (*duomenys neskelbtini*), unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*); ūkio pastatą, esantį (*duomenys neskelbtini*), unikalus Nr. (*duomenys neskelbtini*); automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), VIN (*duomenys neskelbtini*);
 - 20.1.9. po santuokos nutraukimo ieškovei asmeninės nuosavybės teisę priteisė automobilį „Opel Vectra“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), VIN (*duomenys neskelbtini*);
 - 20.1.10. įpareigojo atsakovą perduoti ieškovei šalių nepilnamečių vaikų daiktus: vaikiską dviratį, vaikiską paspirtuką, avalynę ir drabužius, vaikiską maniežį, vaikiską elektromobilį, vaikiską knygas ir žurnalus, vaikiskus žaidimus bei žaislus, vaikiską gimnastikos lanką;
 - 20.1.11. įpareigojo atsakovą grąžinti ieškovei jos asmeninius drabužius ir avalynę, perduoti automobilio „Opel Vectra“ padangas su ratlankiais;
 - 20.1.12. paliko ieškovei jos vestuvinį žiedą.
- 20.2. Atmetė atsakovo priešiškinį.
- 20.3. Išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
- 20.4. Panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. nutartini taikytas ir 2019 m. balandžio 12 d. bei 2020 m. rugpjūčio 18 d. nutartinis pakeistas laikinias apsaugos priemones.
- 20.5. Nurodė sprendimo dalis dėl išlaikymo priteisimo ir laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo vykdyti skubiai.
- 20.6. Skyrė ieškovei 500 Eur baudą.

21. Teismas nustatė, kad ieškovės ir atsakovo santuoka įregistruota 2007 m. (*duomenys neskelbtini*) Vilniaus rajono savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriuje (santuokos sudarymo įrašas Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Šalys, gyvendamos santuokoje, susilaukė dukterų – M. S., gim. (*duomenys neskelbtini*), ir N. S., gim. (*duomenys neskelbtini*).
22. Spręsdamas dėl santuokos nutraukimo pagrindo, teismas, įvertinęs ieškovės paaiškinimus, liudytojų (ieškovės tėvų) parodymus ir rašytinius bylos duomenis, nustatė, kad byloje nėra objektyvių įrodymų, pagrindžiančių ieškovės argumentą dėl atsakovo besačio alkoholio vartojimo, todėl konstatavo, kad šis ieškovės teiginys yra neįrodytas. Nustatė, kad laikotarpiu nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn. ieškovės žinioje buvo atsakovo banko kortelė, iš jos ieškovė atliko banko pavedimus ir išgrynino 1310 Eur, teismas nusprendė, kad nėra pagrindo pripažinti, jog nurodytu laikotarpiu atsakovas visiškai neišlaikė šeimos. Iš byloje esančio gydytojos psichiatrės A. K. atsakymų į prašymą dėl informacijos pateikimo bei pridėtų medicininių dokumentų teismas nustatė, kad atsakovas turėjo psichikos sveikatos sutrikimų, laikotarpiu nuo 2015 m. gruodžio 23 d. iki 2018 m. gruodžio 4 d. nereguliariai gydėsi dėl afektinės psichozinės simptomatikos, atsakovui reikėjo tęsti gydymą bei vartoti atitinkamus medikamentus, tačiau jis to nedarė. Atsižvelgdamas į byloje esančius medicininius dokumentus, ieškovės paaiškinimus, liudytojų parodymus, teismas konstatavo, kad atsakovo bendravimas nėra visiškai adekvatus ir neatitinka įprastų bendravimo normų. Įvertinęs įrodymų visetą, teismas padarė išvadą, kad netinkamam atsakovo elgesiui su šeimos nariais įtakos turėjo jo psichinės sveikatos būklė, nulemta to, kad atsakovas nutraukė gydymą, taigi jis iš esmės pažeidė savo kaip sutuoktinio pareigas ir tai lėmė šalių santuokos širimą (CK 3.27 straipsnio 1 dalis). Įvertinęs šalių paaiškinimus dėl atsakovo neadekvatų, netoleruotino bei nepagarbaus elgesio šeimoje, alkoholio vartojimo, gydymo dėl psichinių sveikatos sutrikimų netęsimą ir tai pagrindžiančius byloje esančius rašytinius įrodymus, taip pat liudytojų parodymus, teismas nusprendė, kad yra pagrindas konstatuoti, jog šalių santuoka iširo dėl atsakovo kaltės (CK 3.60 straipsnio 2 dalis).
23. Atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes (nepasivirtimo ieškovės teiginių dėl atsakovo besačio alkoholio vartojimo ir dėl laikotarpiu nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn. atsakovo šeimai neteiktą išlaikymą), teismas laikė, kad ieškovės prašoma priteisti 4000 Eur sumą neturtinei žalai atlyginti yra per didelė ir neproporcinga, todėl, įvertinęs šalių santuokos trukmę, santuokinių pareigų pažeidimo pobūdį, laipsnį, taip pat aplinkybę, jog ieškovė nepateikė įrodymų dėl savo sveikatos sutrikimų, susijusių su ieškinyje išvardytais išgyvenimais, ir atsižvelgdamas į teismų praktiką panašaus pobūdžio bylose, teismas tenkino dalį ieškovės reikalavimo ir priteisė jai iš atsakovo 1000 Eur neturtinės žalos atlyginimą.

24. Pripažinę, kad ieškovė galės tinkamai pasirūpinti nepilnamečiais vaikais ir suteikti jiems saugias bei tinkamas gyvenimo sąlygas, taip pat atsižvelgdamas į tai, kad atsakovas neprieštaravo vaikų gyvenamosios vietos nustatymui su ieškove, teismas šalių nepilnamečių dukterų gyvenamąją vietą nustatė su ieškove.
25. Nustatęs, kad atsakovas jau daugiau kaip pusantrą metų nebendravo su dukterimis, atsižvelgdamas į specialistų išvadas, teismas konstatavo, jog atsakovo ir vaikų ryšys yra atitolęs. Vyresnioji duktė išreiškė baimę ir nenorą susitikinėti su tėvu. Įvertinęs byloje surinktus įrodymus, išsklaidęs šalių paaiškinimus, atsižvelgdamas į vyresniosios dukters nuomonę, specialistų išvadas bei rekomendacijas, taip pat remdamasis Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2022 m. balandžio 7 d. išvada, teismas nusprendė, kad ieškovės pasiūlyta atsakovo bendravimo su nepilnamečiais dukterimis tvarka geriausiai atitiks vaikų interesus, o atsakovo pasiūlytą bendravimo su vaikais tvarką atmėtė.
26. Spręsdamas dėl nepilnamečių vaikams teiktino išlaikymo dydžio, teismas vertino šalių turintį padėtį. Teismas nustatė, kad atsakovui priklausė sodo namas su sklypu, esantis (*duomenys neskelbtini*), kurie 2013 m. jam buvo padovanoti; atsakovo vardu registruotos dvi autotransporto priemonės – automobiliai „Opel Vectra“ ir „Audi A6“; atsakovas apie metus buvo bedarbis, 2022 m. balandžio 19 d. sudarė darbo sutartį su UAB „Aktinis“; joje nustatytas 1100 Eur darbo užmokestis. Teismas taip pat nustatė, kad ieškovė per mėnesį uždirba apie 756 Eur, jokio kinajamojo ar nekinajamojo turto, registruoto savo vardu, neturi. Atsižvelgdamas į nurodytus duomenis, taip pat į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 13 d. nutarimu Nr. 834 „Dėl 2022 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“ patvirtintą minimalią mėnesinę algą (730 Eur, apie 533,65 Eur atskaicius mokesčius), šalių paaiškinimus, išvadą teikiančios institucijos poziciją, kitus byloje esančius įrodymus, teismas nusprendė, kad šalių dukters M. S. poreikiams užtikrinti reikalinga 530 Eur, o dukters N. S. – 447 Eur suma per mėnesį. Šias sumas, įvertinęs abiejų tėvų turintį padėtį ir tai, kad vaikai liko gyventi su ieškove, teismas paskirstė taip: ieškovei dukters M. S. poreikiams tenkinti prideda 40 procentų, o atsakovas – 60 procentų, todėl iš atsakovo dukteriai M. S. priteisė 318 Eur, o dukteriai N. S. – 250 Eur dydžio išlaikymą, mokamą kas mėnesinėmis periodinėmis išmokomis iki vaikų pilnametystės.
27. Nustatęs, kad laikotarpiu, kurį nurodo ieškovė (nuo 2018 m. gruodžio mėn. iki 2019 m. kovo mėn.), jos žinioje buvo atsakovo banko kortelė; šia ieškove naudojosi, teismas nusprendė, kad nėra pagrindo laikyti, jog nurodytu laikotarpiu atsakovas nešikėla nepilnamečių vaikų, todėl atmėtė kaip nepagrįstą ieškovės reikalavimą dėl išlaikymo išskolinimo priteisimo.
28. Teismas konstatavo, kad nėra pagrindo tenkinti ieškovės reikalavimų dėl išlaikymo išskolinimo už laikotarpį nuo 2019 m. kovo mėn. iki teismo sprendimo įsiteisėjimo priteisimo, nes, priteisiant išlaikymo dydį periodinėmis išmokomis, šis išlaikymas priteisiamas nuo ieškino padavimo dienos (CK 3.200 straipsnis).
29. Vertindamas šalių argumentus dėl nekinajamojo turto (žemės sklypo, namo ir ūkio pastato) pripažinimo bendrąja jungtine ieškoves ir atsakovo nuosavybe, teismas nurodė, kad ieškovė pateikė 2009 m. sausio 1 d. – 2014 m. gruodžio 31 d. laikotarpio sąskaitos išrašą, iš jo matyti, kad buvo išgryninamos sumos, taip pat atsisakaito ma prekybos centruose „Senukai“, „Ermitažas“, „TOPO centras“, „Moki vežė“. Tačiau teismas pažymėjo, kad byloje nepateiktas įrodymų, patvirtinančių, kad šiose parduotuvėse buvo įsigijamos statybinės medžiagos, baldai ar kiti su turto pagerinimu susiję pirkiniai, taip pat nepateikta duomenų, pagrindžiančių, kam buvo skirtos ieškoves išgrynintos sumos. Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad liudytojai teismo posėdžio metu iš esmės taip pat nurodė, jog šalys neturėjo lėšų statyboms (ieškoves tėvai palidijo, kad šalys neturėjo santaupų, ieškovei nedirbo, vaikas nuolat sirgavo, todėl jie, kiek galėdavo, duodavo šalinis pinigų, šie pinigai galėjo būti skiriami nebūtinai statyboms, galbūt vaikų tam tikriems poreikiams tenkinti ar pan.).
30. Iš į bylą pateiktą statybos leidimo Nr. LNS-02-100331-00037 teismas nustatė, kad 2010 m. kovo 31 d. atsakovo tėvai F. S. buvo išduotas leidimas dėl sodo namelio pertvarkymo į gyvenamąsias patalpas. Į bylą yra pateiktas ir atsakovo tėvo 2010 m. sausio 15 d. prašymas projektavimo sąlygų sąvadui gauti, jo sumokėjimą AB „Lesto“ už elektros įrenginių prijungimo gyvenamajam namui paslaugą patvirtinančius duomenis. Teismas nustatė, kad 2011 m. birželio 14 d. atsakovo tėvas sudarė su VĮ Registrų centru nekinajamojo turto objektų kadastrinį apibūdinimą, taip pat atkreipė dėmesį, kad ieškoves motina pažymėjo, jog prie namo statybos darbų nuolat dirbdavo atsakovo tėvas kartu su atsakovu. Iš byloje esančios 2013 m. birželio 3 d. dovanojimo sutarties teismas nustatė, kad ginčo nekinajamasis turtas buvo padovanotas atsakovui. Dovanojimo sutartyje nenurodyta, kad turtas perduodamas bendrojo jungtinio sutuoktinių nuosavybės (CK 3.89 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Ištyręs ir įvertinęs byloje pateiktus rašytinius įrodymus, šalių paaiškinimus bei liudytojų pareiškimus, teismas konstatavo, kad nėra teisinio pagrindo pripažinti ginčo nekinajamąjį turtą bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe.
31. Spręsdamas dėl ieškoves reikalavimo, netenkinus prašymo pripažinti ginčo nekinajamąjį turtą bendrąja jungtine jos ir atsakovo nuosavybe, priteisti jai 27 707,29 Eur kompensaciją už (esminiu nepripažintą) nekinajamojo turto pagerinimą, teismas nurodė, kad nors ieškove ir teigia, jog savo lėšomis prisidėjo prie turto pagerinimo, tačiau byloje nėra tai patvirtinančių duomenų. Liudytojai iš esmės palidijo, kad šalys neturėjo savo lėšų. Tai, kad iš ieškoves banko sąskaitos išrašų matyti pinigų išgryninimo operacijos ar apsipirkimai prekybos centruose, kuriose, be kita ko, yra parduodamos ir statybinės medžiagos, nėra įrodymas, patvirtinantis, jog išgrynintos lėšos buvo skiriamos būtent namui statyti ar turtui pagerinti, o ne kitiems šeimai poreikiams tenkinti, taip pat nepagrindžia, kad prekybos centruose pirktos prekės buvo statybinės medžiagos, naudotos namui statyti. Teismas pažymėjo, kad nors ieškoves tėvai ir paaiškino, jog davė ieškovei per visą laikotarpį nemažą pinigų sumą (apie 25 000 Eur), tačiau, viena vertus, byloje nėra jokių įrodymų (išskyrus ieškoves ir pačių liudytojų paaiškinimus), patvirtinančių, kad ši suma iš tikrųjų buvo perduota ieškovei, kita vertus, net jei šie pinigai ir buvo perduoti ieškovei, nėra jokių įrodymų, pagrindžiančių jų panaudojimą būtent ginčo turtui pagerinti, o ne skirti šeimai ar pačios ieškoves asmeniniams poreikiams tenkinti (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – ir CPK) 178 straipsnis). Be to, nors ieškove teigė, kad prisidėjo ir fiziniu darbu, tačiau byloje taip pat nėra tai patvirtinančių įrodymų. Net jeigu ieškove kažkiek ir prisidėjo prie turto pagerinimo, toks nežymus prisidėjimas negali būti vertinamas kaip pagrindas teisei į kompensaciją atsisakyti. Ieškovei tam tikrą laiką gyveno ginčo name, naudojosi visu turu, todėl natūralu, kad galėjo atlikti tam tikrus nedidelius, einamuosius turto pagerinimus ar kažkiek prie to prisidėti iš asmeninių (jei tokių buvo) ar bendrų (jei tokių buvo) šeimai lėšų, tačiau tai nesudaro pagrindo priteisti ieškovei prašomą kompensaciją.
32. Netenkinęs ieškoves prašymo pripažinti ginčo nekinajamąjį turtą bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, taip pat nusprendęs, kad nėra pagrindo tenkinti ieškoves prašymo dėl 27 707,29 Eur kompensacijos priteisimo, teismas atsakovui po santuokos nutraukimo asmeninės nuosavybės teise paliko gyvenamąjį namą, žemės sklypą ir ūkinį pastatą, esančius (*duomenys neskelbtini*), nepriteisdamas ieškovei kompensacijos už dalį šio turto.
33. Nesant dėl to šalių ginčo, teismas ieškovei po santuokos nutraukimo priteisė automobilį „Opel Vectra“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), o atsakovui – automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), taip pat tenkino ieškoves reikalavimus perduoti jai vaikų daiktus, ieškoves asmeninius drabužius ir avalynę, automobilio „Opel Vectra“ padangas su ratlankiais, palikti ieškovei jos vestuvinį žiedą.
34. Teismas nurodė, kad šioje byloje kaltę dėl santuokos širimo (nutraukimo) pripažindamas atsakovas, todėl jo patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos. Teismas nustatė, kad ieškovei byloje patyrė 3255,20 Eur bylinėjimosi išlaidų. Įvertinęs šias išlaidas, teismas pagrįstomis laikė ieškoves patirtas 600 Eur išlaidas už teisinę pagalbą rengiant patikslintą ieškinį, 623 Eur dydžio žymio mokesčio išlaidas už patikslintą ieškinį, 17,20 Eur išlaidas už VĮ „Regitra“ pažymas bei 15 Eur išlaidas už atsakovo 2021 m. birželio 16 d. el. laiško vertimo paslaugas ir jas (iš viso 1255,20 Eur) ieškoves naudai priteisė iš atsakovo. Įvertinęs kitas ieškoves patirtas išlaidas – 500 Eur už atstovavimą tyrime pagal ieškoves 2019 m. birželio 26 d. pareiškimo dėl ikiteisninio tyrimo pradėjimo bei 1500 Eur už ekspertinio tyrimo parengimą, teismas nusprendė, kad šių išlaidų atlyginimas nepriteisinas. Teismas nurodė, kad atstovavimas ikiteisniam tyrimui yra nesusijęs su nagrinėjama civiline byla ir ieškino dalyku, o ieškoves užsakytu ekspertiniu tyrimu teismas, priimdamas sprendimą, nesirėmė, dėl tokio tyrimo atlikimo šalys nebuvo sutarusios, todėl nenustatytą pagrindo šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą priteisti iš atsakovo.
35. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškoves ir atsakovo apeliacinius skundus, 2022 m. spalio 18 d. nutartimi:

- 35.1. Atmėtė atsakovo apeliacinį skundą.
- 35.2. Tenkino dalį ieškoves apeliacinio skundo ir panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. birželio 29 d. sprendimo dalį, kuria ieškovei buvo paskirta 500 Eur bauda.
- 35.3. Kitas Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. birželio 29 d. sprendimo dalis paliko nepakeistas.

36. Apelacinės instancijos teismas, įvertinęs ieškoves į bylą pateiktus rašytinius įrodymus, kuriais ji grindė tiek patikslintame ieškinyje, tiek apeliaciniame skunde, tiek rašytiniuose paaiškinimuose nurodytas aplinkybes, kad ieškoves asmeninės lėšos buvo panaudotos namo statybos darbams užbaigti ir vėliau (ji rekonstruotą) ginčo turtui pagerinti, pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, jog ieškoves pateikti rašytiniai duomenys nepatvirtina jos nurodytų aplinkybių. Iš ieškoves teismui pateiktų 2009 m. sausio 1 d. – 2014 m. gruodžio 31 d. laikotarpio sąskaitos išrašo matyti, kad buvo išgryninta apytiksliai 9882 Eur (34 120 Lt) suma, tačiau atkreiptas dėmesys į tai, jog ši suma ieškovei išgrynino ne per vieną ar du kartus, o per visą nurodytą laikotarpį, t. y. per 6 metus, arba 72 mėnesius. Iš šio išrašo apelinės instancijos teismas taip pat nustatė, kad parduotuvėse „Senukai“, „Ermitažas“, „Moki vežė“ 2009 m. sumokėta už prekes iš viso 59,80 Eur, 2010 m. – 152 Eur, 2011 m. – 171 Eur, 2013 m. – 15,59 Eur. Atsižvelgdamas į nustatytas aplinkybes, apelinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad vien ieškoves pateikti duomenys apie pinigų išgryninimo operacijas ar apsipirkimus prekybos centruose, nesant kitų įrodymų, patvirtinančių statybinių medžiagų įsigijimą, atsisakytų už atliktus statybos darbus ir pan., nepatvirtina, jog jos išgrynintos lėšos buvo skiriamos būtent namui statyti ir (ar) šiam turtui pagerinti, o ne kitiems šeimai poreikiams (atostogoms, laisvalaikio, praeigvenimui ir pan.) tenkinti, taip pat nepagrindžia ir ieškoves nurodytų aplinkybių, kad nurodytose prekybos centruose pirktos prekės buvo statybinės medžiagos, naudotos ginčo namui statyti.
37. Apelacinės instancijos teismas laikė, kad byloje esančių įrodymų visuma nesudaro pagrindo pripažinti labiau tikėtino fakto, jog ieškoves asmeninės lėšos buvo panaudotos namui statyti ar turtui pagerinti, todėl ieškoves apeliacinio skundo argumentus atmėtė kaip nepagrįstus ir atitinkamai pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą. Apelacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas, atmesdamas ieškino dalį dėl žemės sklypo, gyvenamojo namo ir ūkio pastato pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe bei piniginės kompensacijos už natūra negautą šio nekinajamojo turto dalį ieškovei priteisimo, taip pat piniginės kompensacijos už šio turto pagerinimą ieškovei priteisimo, tinkamai įvertino byloje nustatytas aplinkybes ir tinkamai motyvavo teismo sprendimą. Apelacinės instancijos teismas nurodė, kad pritaria pirmosios instancijos teismo motyvams ir plačiau dėl šių klausimų nepasisako.
38. Apelacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo argumentu, kad 500 Eur išlaidos, ieškoves patirtos už atstovavimą tyrime pagal jos 2019 m. birželio 26 d. pareiškimo dėl ikiteisninio tyrimo pradėjimo, nėra susijusios su nagrinėjama civiline byla ir ieškino dalyku. Ieškove savo iniciatyva užsakė ekspertinį tyrimą ir dėl jo patyrė 1500 Eur išlaidų. Ieškoves reikalavimą dalis dėl žemės sklypo, gyvenamojo namo ir ūkio pastato pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe bei piniginės kompensacijos už natūra negautą šio nekinajamojo turto dalį ieškovei priteisimo, taip pat piniginės kompensacijos už šio turto pagerinimą ieškovei priteisimo buvo atmesta. Atsižvelgdamas į tai, apelinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nepriteisė ieškovei iš atsakovo šių išlaidų atlyginimo (CPK 93 straipsnio 1 dalis).
39. Pažymėjęs, kad ieškoves ir atsakovo apeliacinių skundų reikalavimai, susiję su santuokos nutraukimu, yra atmesti, apelinės instancijos teismas nurodė, jog tokiu atveju šalims nėra atlyginamos jų apelinės instancijos teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai,

40. Kasacinio skundo ieškovei prašo:
- 40.1. panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. birželio 29 d. sprendimo dalis, kuriomis atmestas ieškoves reikalavimas dėl nekinajamojo turto (0,0600 ha ploto žemės sklypo, 146,83 kv. m bendro ploto gyvenamojo namo ir ūkio pastato, esančių (*duomenys neskelbtini*)) pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, ir dėl šio reikalavimo priimti naują sprendimą – pripažinti bendrąja jungtine šalių nuosavybe nurodytą nekinajamąjį turtą ir padalyti jį taip – priteisti atsakovui asmeninės nuosavybės teises visus tris nurodyto nekinajamojo turto objektus, o ieškovei priteisti iš atsakovo 25 700 Eur piniginę kompensaciją už natūra negautą šio nekinajamojo turto dalį;
- 40.2. netenkinus pirmiau nurodyto prašymo, panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. birželio 29 d. sprendimo dalis, kuriomis atmestas ieškoves reikalavimas dėl piniginės kompensacijos už nurodyto nekinajamojo turto pagerinimą priteisimo, ir dėl šio reikalavimo priimti naują sprendimą – priteisti ieškovei iš atsakovo 27 707,29 Eur piniginę kompensaciją už turto (0,0600 ha ploto žemės sklypo, 146,83 kv. m bendro ploto gyvenamojo namo ir ūkio pastato, esančių (*duomenys neskelbtini*)) pagerinimą;
- 40.3. netenkinus nė vieno iš pirmiau nurodytų prašymų, panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2022 m. birželio 29 d. sprendimo dalis, kuriomis atmesti ieškoves reikalavimai dėl nekinajamojo turto pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe bei kompensacijos ieškovei priteisimo, ir grąžinti šią bylos dalį iš naujo nagrinėti apeliacines arba pirmosios instancijos teismui;
- 40.4. priteisti iš atsakovo visų instancijų teismuose patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
41. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 41.1. Bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė CK 3.90 straipsnio 1 dalies nuostatas dėl vieno iš sutuoktinių asmeninio turto pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe ir nukrypę nuo kasacinio teismo suformuotų šių nuostatų taikymo išaiškinimų. Ieškoves vertinimų, nagrinėjamoje byloje buvo nustatytos visos šioje teisės normoje ir kasacinio teismo praktikoje nurodytos reikšmingos faktinės aplinkybės bei sąlygos, sudarančios pagrindą pripažinti ginčo nekinajamąjį turtą bendrąja jungtine ieškoves ir atsakovo nuosavybe:
- 41.1.1. Byloje esantys duomenys (Neikinajamojo turto registro išrašas, 2010 m. kovo 16 d. statinio projektavimo sąlygų sąvado Nr. SAV-S(25.5.11)-53 nuroašas) patvirtina, kad ginčo gyvenamojo namo statyba buvo pradėta 1988 m. ir baigta 2009 m., o 2010–2011 metais vyko namo rekonstrukcija; šis gyvenamasis namas kaip atskiras turintis vienetas atsirado tik 2009 m., sujungus ginčo žemės sklypą buvusį sodo namelį ir Malkinę; 2009 m. namo bendras plotas buvo 63,27 kv. m, tūris – 247 kub. m, tuo tarpu šiuo metu namo bendras plotas yra 146,83 kv. m, tūris – 572 kub. m. Į bylą pateiktą ekspertinio tyrimo duomenimis, ginčo nekinajamojo turto objekto rinkos vertė 2021 m. rugsėjo 10 d. yra 78 100 Eur; šio turto 2009 m. spalio 1 d. buvusios būklės rinkos vertė 2021 m. rugsėjo 10 d. yra 26 700 Eur; laikotarpiu nuo 2009 m. spalio 1 d. iki 2019 m. sausio 7 d. atliktų turto pagerinimo darbų vertė yra 55 414,57 Eur.
- 41.1.2. Byloje nustatyta (ir dėl to nėra šalių ginčo), kad ginčo gyvenamasis namas šalių santuokos metu, be kita ko, buvo iš esmės pagerintas atsakovo fiziniu darbu (atsakovas fiziniu darbu prisidėjo prie namo statybos ir rekonstravimo). Dovanojimo sutartimi perleistas ginčo nekinajamąjį turtą atsakovui, šalims toliau gyvenant santuokoje, gyvenamasis namas ir toliau buvo gerinamas. Tai patvirtina nurodytame ekspertiniame tyrime pateiktos išvados dėl ginčo aktualiu laikotarpiu nekinajamajam turtui atliktų pagerinimo darbų vertę, taip pat šio turto vertę pokyčius.
- 41.1.3. Nustačius, kad atsakovas fiziniu darbu prisidėjo prie namo statybos ir rekonstravimo, darytina išvada, kad yra nustatyta visuma sąlygų ir aplinkybių, kurioms esant ginčo nekinajamasis turtas pripažintinas bendrąja jungtine šalių nuosavybe: 1) turtas buvo pagerintas iš esmės; 2) turtas buvo pagerintas iš esmės šalių santuokos metu; 3) nekinajamasis turtas buvo pagerintas iš esmės šalių santuokos metu atsakovui fiziniu darbu prisidėjus prie ginčo gyvenamojo namo statybos ir rekonstravimo. Ieškovei laikui, kad esant byloje nustatyta faktinei aplinkybei, jog atsakovas fiziniu darbu prisidėjo prie namo statybos ir rekonstravimo, teismai nepagrįstai nepasė CK 3.90 straipsnio 1 dalyje nustatytą reglamentavimo, kad jeigu turtas santuokos metu buvo iš esmės pagerintas kito sutuoktinio darbu, tokiu atveju tas turtas pripažintinas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe.
- 41.1.4. Ieškovei teigia, kad ji taip pat prisidėjo prie ginčo nekinajamojo turto pagerinimo tiek fiziniu darbu, tiek finansiskai. Į bylą pateiktą ieškoves banko sąskaitos išrašo duomenimis, laikotarpiu nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. (kai vyko intensyviausias gyvenamojo namo statybos, rekonstrukcijos ir kitokio pagerinimo darbai) ieškovei reguliariai išgrynindavo didesnes pinigų sumas (pvz., 600 Lt, 1000 Lt, 1500 Lt, 1700 Lt, 2000 Lt ir pan.). Per šį laikotarpį ieškovei išgryninta pinigų suma iš viso sudaro apie 14 500 Eur. Šie pinigai buvo perduodami atsakovui ir naudojami ginčo nekinajamajam turtui pagerinti (namo statybai ir rekonstrukcijai reikalingoms medžiagoms, įrangai, apdailos prekėms ir kt. daiktams įsigyti, atsisakytų su statybininkais ir specialistais už namui atliktus statybos ir rekonstravimo bei kitokius pagerinimo darbus ir t. t.). Namų statybos ir rekonstravimo darbai atlikti organizavo atsakovo tėvas kartu su atsakovu, todėl ieškovei negalėjo pateikti į bylą daugiau įrodymų, susijusių su namo statyba ir rekonstrukcija, nes tie įrodymai yra likę pas atsakovą. Pažymėtina, kad atsakovas argumentuotai nepaneigė fakto, jog ieškovei išgrynindavo pinigų tam, kad būtų finansuojamas namo statyba ir rekonstrukcija bei kitaip gerinamas gyvenamasis namas. Visuotini yra žinoma, kad atskiro įrodinėjimo nereikalinga faktas, kad prekybos centrai „Senukai“, „Ermitažas“, „Moki vežė“ yra specializuoti, jų prekybos centruose pagrindinė komercinė veikla yra susijusi su prekyba statybinėmis medžiagomis, įranga, įrankiais, apdailos prekėmis ir pan. Todėl akivaizdu, kad ieškoves banko sąskaitos išrašo duomenimis dėl ieškoves atsisakytųjų nurodytose prekybos centruose patvirtina, jog ieškove iš esmės šiuose prekybos centruose buvo perkamos būtent ginčo gyvenamojo namo statybai ir rekonstrukcijai bei pagerinimui reikalingos prekės – statybinės medžiagos, įrankiai, apdailos prekės ir pan. Be to, nuo 2009 m., kai vyko namo statybos užbaigimo

- 42.11. Ekspertinis tyrimas, už kurio parengimą ieškovė prašė priteisti 1500 Eur atlyginimą, buvo paskirtas ne teismo. Ieškovė savo rizika priėmė sprendimą jį atlikti. Šis tyrimas, atliktas turto pagerinimo vertei nustatyti, yra

nepagrįstas ir prieštarauja byloje esantiems rašytiniams dokumentams. Ieškovė uždavė klausimus ekspertui nederinusį jų su atsakovu, pateikė ekspertui tikrovės neatitinkančius duomenis apie tam tikrų darbų atlikimo laikotarpius, dėl to ekspertinis tyrimas nėra teisingas ir visapusiškas, o jame nustatytos aplinkybės yra akivaizdžiai netikslūs. Teismui ekspertinio tyrimo išvadų nevertino ir nesivadovavo jame nustatytais duomenimis, todėl nėra pagrindo priteisti ieškovei išlaidų, patirtų už jos savarankiškai pasirinkto ir pasamdymo eksperto (specialisto) paslaugas, atlyginimo.

- 42.12. Apeliacinės instancijos teismui skundžiamoje nutartyje nepriteisus ieškovei 600 Eur bylinėjimosi išlaidų, turėtų advokato pagalbai rengiant atsiliepinimą į atsakovo apeliacinį skundą, atlyginimo, ieškovė turėjo galimybę pasinaudoti papildomu sprendimo priėmimo institutu (CPK 277 straipsnio 1 dalies 3 punktas), tačiau to nepadarė. Taigi bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimo neišsprendimas apeliacinės instancijos teisme nėra ir negali būti pagrindas panaikinti iš esmės teisingą ir pagrįstą teismo procesinį sprendimą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl asmeninės nuosavybės teise priklausancio turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe

43. CK 3.89 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad asmeninė suinteresuotųjų nuosavybė pripažįstama turtas suinteresuotiniui dovanotas ar jo paveldėtas po santuokos sudarymo, jeigu dovanojimo sutartyje ar testamentė nėra nurodyta, kad turtas perduodamas bendrojo jungtinę suinteresuotųjų nuosavybę.
44. Pagal CK 3.90 straipsnio 1 dalį, turtas, kuris yra vieno suinteresuotinio asmeninės nuosavybės, gali būti teismo pripažintas suinteresuotinių bendrąja jungtine nuosavybe, jeigu nustatoma, kad santuokos metu šis turtas buvo iš esmės pagerintas suinteresuotinių bendromis lėšomis arba kito suinteresuotinio lėšomis ar darbu (kapitalinis remontas, rekonstrukcija, pertvarkymas ir kita).
45. Taigi, sprendžiant suinteresuotinių ginčą dėl turto, priklausancio asmeninės nuosavybės teise vienam suinteresuotiniui, pripažinimo bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe, turi būti nustatomos šios teisiskai reikšmingos faktinės aplinkybės: pirmą, kad asmeninis suinteresuotinio turtas buvo pagerintas iš esmės (kapitalinis remontas, rekonstrukcija, pertvarkymas ir kita); antra, kad asmeninis turtas iš esmės pagerintas santuokos metu; trečia, kad iš esmės turtas pagerintas suinteresuotinių bendromis lėšomis, kito suinteresuotinio lėšomis ar darbu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-49/2008; 2011 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-317/2011; 2012 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2012).
46. CK 3.90 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų teisiskai reikšmingų faktų, kurie sudaro pagrindą vieno suinteresuotinio asmeninės nuosavybės pripažinti suinteresuotinių bendrąja jungtine nuosavybe, visumą privalo įrodyti suinteresuotinis, reikalaujantis kito suinteresuotinio asmeninį turtą pripažinti bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe (CPK 178 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-594-687/2016, 16 punktas).
47. Nagrinėjamoje byloje teismų nustatyta, kad gyvenamasis namas kartu su kitais nekilnojamojo turto objektais (žemės sklypu ir ūkio pastatu) pagal 2013 m. birželio 3 d. dovanojimo sutartį Nr. 2343 atsakovo tėvų F. S. ir J. S. buvo padovanotas asmeniskai atsakovui. Taigi ginčo turtas – žemės sklypas, gyvenamasis namas ir ūkio pastatas – yra asmeninė atsakovo nuosavybė (CK 3.89 straipsnio 1 dalies 2 punktas).
48. Ieškovė, remdamasi CK 3.90 straipsnio 1 dalimi, prašė pripažinti atsakovui jo tėvų padovanotą nekilnojamąjį turtą bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe, įrodinėdama, kad: 1) turtas buvo iš esmės pagerintas iš bendrų suinteresuotinių lėšų, jų santuokos, sudarytos 2007 m. (*duomenys neskelbtini*), metu, dar iki šio turto padovanojimo (2013 m.) atsakovui momento; ir kad 2) po turto perdavimo atsakovui jis bendromis suinteresuotinių lėšomis buvo pagerintas iš esmės.
49. Sutikta su ieškove, kad pagal kasacinio teismo praktiką tretiesiems asmenims priklausancio turto pagerinimas vieno iš suinteresuotinių lėšomis, darbu ir (ar) bendromis šeimos lėšomis iki to turto perdavimo kitam suinteresuotiniui asmeninės nuosavybės teise momento yra pagrindas pripažinti tokių pagerinimų jungtine suinteresuotinių nuosavybe vadovaujantis CK 3.90 straipsnio 1 dalimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-173/2012). Tačiau, įvertinus nagrinėjamoje byloje nustatytas faktines aplinkybes, šiuo konkrečiu atveju nėra pagrindo taikyti šią kasacinio teismo suformuluotą taisyklę.
50. Byloje nustatyta, kad: 1) ginčo turtas dar iki perdavimo atsakovui buvo pagerintas iš esmės, 2009 m. užbaigus sodo namelio statybos darbus, o 2010–2011 m. pertvarkius sodo namelį ir šalia buvusį malkinę į gyvenamosios paskirties patalpas, 2) turtas pagerintas šalių santuokos metu; 3) turtas perleistas atsakovui 2013 m. jo asmeninės nuosavybės teise su visu esminiu pagerinimu.
51. Kitos teisiskai reikšmingos aplinkybės, kurias buvo būtina nustatyti, siekiant ginčo turto pagerinimą pripažinti bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe, yra: pirmą, ar ginčo nekilnojamas turtas iš esmės pagerintas dar iki jo padovanavimo atsakovui momento bendromis suinteresuotinių lėšomis ir (ar) kito suinteresuotinio (šiuo atveju – ieškovės) lėšomis ir (ar) darbu; antra, ar po dovanojimo sutarties sudarymo esminis turtas gerinamas *be teistam* būdais *teistam* būdais gyvenant santuokoje ir tai buvo daroma šioms bendromis lėšomis ir (arba) kito suinteresuotinio (šiuo atveju – ieškovės) lėšomis ir (ar) darbu. CPK 178 straipsnyje apibrėžta įrodinėjimo pareigos paskirstymo šalinistaisyklė lemia, kad nagrinėjamoje byloje pareiga įrodyti šias aplinkybes teko ieškovei.
52. Bylą nagrinėję teismai, ištyrę bei įvertinę ieškovės ir atsakovo į bylą pateiktus duomenis (su gyvenamojo namo rekonstrukcijos organizavimu susijusius dokumentus, Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko išrašo kopiją, bankuose ieškovės vardu atidarytų sąskaitų išrašus) ir byloje apklaustų liudytojų (ieškovės ir atsakovo tėvų) parodymus, nusprendė, kad iki perdavimo pagal dovanojimo sutartį atsakovui ginčo turtas nebuvo pagerintas bendromis suinteresuotinių arba ieškovės lėšomis ir (ar) darbu, be to, ginčo turtas nebuvo iš esmės gerinamas ir po perdavimo atsakovui. Tuo remdamiesi teismai konstatavo, jog ieškovė byloje neįrodė vienos iš būtinųjų sąlygų tam, kad asmeninis vieno suinteresuotinio turtas būtų pripažintas bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe, – fakto, kad toks turtas šalių santuokos metu buvo iš esmės pagerintas suinteresuotinių bendromis lėšomis arba kito suinteresuotinio lėšomis ar darbu.
53. Ieškovės kasacinio skundo argumentais (tik dėl CK 3.90 straipsnio 1 dalies nuostatų netinkamo aiškinimo ir taikymo, tiek dėl proceso teisės normų pažeidimo vertinant byloje esančius įrodymus) iš esmės nesutinkama su šia teismų išvada.
54. Ieškovė kasaciniame skunde visų pirma teigia, kad ginčo turtas santuokos metu buvo iš esmės pagerintas. Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamoje byloje nėra ginčo, kad toks – esminis – ginčo turto pagerinimas buvo atliktas šalių santuokos metu. Teismų sprendimą atmesti ieškovės reikalavimą kaip nepagrįstą lemė ne šios turto pagerinimo sąlygos nenustatymas, o nepripažinimas, kad esminiai ginčo turto pagerinimai buvo atlikti bendromis suinteresuotinių lėšomis arba ieškovės lėšomis ar darbu.
55. Papildomai pažymėtina, kad pačios ieškovės nurodomi duomenys apie ginčo turto – gyvenamojo namo ploto ir tūrio esinį (daugiau kaip dvigubai) padidėjimą būtent 2010–2011 m. patvirtina, jog turtas buvo pagerintas iki atsakovui tampant ginčo turto savininku pagal 2013 m. birželio 3 d. dovanojimo sutartį. Todėl, šioje byloje ieškovei siekiant pagrįsti savo teiginį dėl esminio suinteresuotinio turto pagerinimo, būtina įrodyti, kad šis pagerinimas buvo atliktas šeimos ar jos asmeninėmis lėšomis ir (ar) jos darbu būtent iki ginčo turto dovanojimo atsakovui momento.
56. Iš byloje priimtų teismų procesinių sprendimų turinio matyti, kad, teismų vertinimu, ginčo gyvenamasis namas šalių santuokos metu buvo pagerintas *atsakovo* fiziniu darbu, ieškovė šios aplinkybės negiginėja. Kaip minėta, pagal CK 3.90 straipsnio 1 dalies normos dispoziciją, pripažįstant vieno iš suinteresuotinių (šiuo atveju – atsakovo) asmeninį turtą bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe dėl jo esminio pagerinimo, reikšminga yra būtent kito suinteresuotinio (šiuo atveju – ieškovės) darbo gerinantis šį turtą aplinkybė. Taigi, atsakovo darbo, padedant savo tėvams pagerinti jiems tuo metu priklausiusį turtą, faktas (be kita ko, byloje esant duomenų, patvirtinančių, jog ginčo turto gerinimas nebuvo pagrindinė atsakovo veikla, jis dirbo samdomu darbu) nevertintinas kaip aplinkybė, pagrindžianti ginčo turto pagerinimo pripažinimą bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe.
57. Ieškovė, įtvirtindama, kad atsakovas fiziniu darbu prisidėjo prie namo statybos ir rekonstravimo, o esant galimybei prie turto pagerinimo fiziniu darbu prisidėjo ir ji, nenurodė jokių konkrečių darbų, kuriuos ji ar atsakovas būtų atlikę. Nesant tokių duomenų, bylą nagrinėjusiems teismams nebuvo pagrindo spręsti, kad ieškovės darbai galėtų būti vertinami kaip turto pagerinimai, sukuriantys pagrindą pripažinti jį bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe.
58. Nors byloje yra duomenų, kad ieškovė pagerinant ginčo nekilnojamąjį turtą gavo su darbu santykiais susijusį pajamų, vėlav (gimus vyresniajai dukteriai) – motybstės išmokas, tačiau šios aplinkybės nevertintinos kaip turinčios lemiamą įtaką sprendžiant reikalavimą dėl turto pripažinimo bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe pagrįstumo klausimą. Ieškovė turėjo įrodyti ne tik tai, jog jos nurodytiems pagerinimams atlikti (statybinėms medžiagoms ir apdailos prekėms įsigyti, taip pat atsisakytai su statybininkais bei specialistais už namai atliktus statybos ir rekonstravimo darbus) ji turėjo pajamų, bet ir tai, jog šias išlaidas ji faktiškai patyrė sumokėdama už pagerinimus.
59. Duomenys, kuriais ieškovė įrodinėja šeimos ir jos asmeninių lėšų panaudojimą sodo namelio statybos darbams 2009 m. užbaigti ir vėlav (2010–2011 m.) ginčo turtą pagerinti jį rekonstruojant, yra jos bankų sąskaitų išrašai, patvirtinantys jos gautą darbo užmokeskį, motybstės išmokas, 59,80 Eur, 152 Eur ir 171 Eur (iš viso – 382,80 Eur) sumokėjimą atsisakant prekybos centruose „Senkai“, „Emitažas“ ir „Moki vež“, bei tam tikro dydžio įvairių piniginių sumų (iš viso – 9882 Eur) per visą 6 metų laikotarpį nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. išgryninimo faktą, taip pat jokioms kitoms duomenimis nepagrįsti ieškovės paaiškinimai apie tėvų jai dovanotas lėšas ir jų panaudojimą ginčo turtui pagerinti, tačiau šie duomenys neatskleidžia, nei kokias tikslais faktiškai buvo naudotos nurodytų laikotarpiu ieškovės gautos pajamos, nei kokios konkrečiai prekės buvo perkamos nurodytose prekybos centruose (kuriose, kaip teisingai pažymėjo teismai, be kita ko, prekiaujama ir daugeliu kitokiu pobūdžio nei statybinės medžiagos, įranga ir apdailos reikmenys prekiai), nei kur konkrečiai jos buvo panaudotos. Kadangi esminę reikšmę šiuo atveju turi ne lėšų turėjimo, o jų išleidimo būtent ginčo turtui pagerinti faktas, nesant įrodymų, pagrindžiančių šio fakto buvimą, vien pajamų gavimo ir jų panaudojimo tam tikrose parduotuvėse aplinkybės neįrodo ieškovės finansinio indėlio gerinant ginčo turtą aplinkybės. Be savo paaiškinimų apie esmines investicijas nurodytoms lėšomis į turto pagerinimą, kurie prieštarauja atsakovo paaiškinimams, jog ginčo turtas buvo gerintas šitintai jo tėvų lėšomis ir darbu, ieškovė nepateikė jokių patikimų ir objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad pinigai iš jos sąskaitos buvo skirti namo statybai ir rekonstrukcijai finansuoti.
60. Ieškovė teigia, kad ji įrodinėjo atsakovo turto pagerinimo aplinkybę ir eksperto D. G. asmens, įrašyto į Lietuvos teismo ekspertų sąrašą) parengtu ekspertiniu tyrimu, tačiau bylą nagrinėję teismai pažeidė CPK 176, 185 straipsnyje įtvirtintas įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisykles, nes dėl eksperto D. G. parengto ekspertinio tyrimo apskritai nepasiskė.
61. Teisėjų kolegija, vertinusi teismų procesinius sprendimus, nepripažinti ieškovės argumentų, kad teismai netinkamai vertino įrodymus. Pirmosios instancijos teismas sprendime aptarė visus įrodymus ir motyvuotai pasisakė, kodėl vienas iš jų remiasi, o kitus laiko neatitinkančiais sąsajumo kriterijais, kuris reiskia įrodymų turinio loginį ryšį su konkrečios bylos įrodinėjimo dalyku (t. y. informacija (faktiniai duomenys), sudaranti įrodymų turinį, turi patvirtinti arba paneigti aplinkybes, kurios yra reikšmingos konkrečioje civilinėje byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-378/2011)). Dėl ekspertinio tyrimo išvadų teismas pažymėjo, kad tyrimo metu iš esmės vertintas tik turto vertės pokytis prieš pagerinimą ir po jo. Teismas nusprendė, kad ieškovei neįrodo, jog savo lėšomis prisidėjo prie turto pagerinimo, ir dėl to netenkinant ieškovės reikalavimą dėl kompensacijos priteisimo, kartu nėra pagrindo spręsti dėl ieškovei priteisimos kompensacijos dydžio, taigi ir vertinti bei atsisakyti į ekspertiniame tyrimo padarytas išvadas dėl turto vertės. Apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo pagrįstumą, sutiko su pirmosios instancijos teismo atliktu įrodymų vertinimu ir priteisomis išvadomis.
62. Teismai pagrįstai nesuteikė ieškovės pateiktam ekspertiniam tyrimui aukštesnės įrodomosios galios, o pasisakė apie jo įrodomąją reikšmę kitų įrodymų kontekste, kadangi vien aplinkybė, jog ieškovės teismui pateiktas dokumentas yra parengtas specialisto, įrašyto į teismo ekspertų sąrašą, nereiškia šio įrodymo didesnės įrodomosios galios. Atkreiptinas dėmesys, kad net ir tuo atveju, jei būtų paskirta teismo ekspertizė, eksperto išvada teismui neturėtų privalomosios galios ir būtų įvertinama pagal vidinį teisejo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamu ir objektyviu byloje esančių įrodymų įtirtimu (CPK 218 straipsnis).
63. Įvertinus nagrinėjamoje byloje atlikto ekspertinio tyrimo atlikimo metodiką ir turinį, pažymėtina, kad ekspertinis tyrimas neatitinka įrodymų sąsajumo su byloje nustatytomis aplinkybėmis kriterijaus, nes nepagrindžia aplinkybių, kurias siekia įrodyti ieškovė, o būtent kad ji iki 2013 metų savo darbu ir (ar) lėšomis ar (ar) šeimos lėšomis prisidėjo prie ginčo turto esminio pagerinimo. Nors tyrimu nurodyta, jog ekspertas naudojo įvairių statybininių medžiagų ir darbų dokumentais, tačiau pirmųjų dokumentų, rodančių kokius nors namo pagerinimo darbus, tarp tyrimo priedų nėra. Aptariamo ekspertinio tyrimo išvados buvo parengtos vertinant iš esmės tik pačios ieškovės nuožiuo pateiktą informaciją dėl ginčo turto pagerinimo laikotarpį, atliktų konkrečių darbų ir jų apimtį. Tik remdamasis pačios ieškovės nurodyta informacija ekspertas laikė, jog pagerinimai atlikti 2009 m. spalio 1 d. – 2013 m. birželio 3 d. – 2019 m. sausio 7 d. laikotarpiu, nepagrįsdamas, kokio duomenys šiuos laikotarpius patvirtina, taip pat faktiškai netyrė, kokie konkretūs statybos ar rekonstrukcijos darbai atlikti, kada, kas ir kokiomis lėšomis juos atliko.
64. Pažymėtina, kad ieškovės pateiktas ekspertinio tyrimo išvados dėl turto vertės padidėjimo galėtų būti reikšmingos ir turėtų būti vertinamos tik tuo atveju, jeigu kitų bylos duomenų pagrindu būtų pasitvirtinę ieškovės teiginiai tiek dėl pagerinimų atlikimo laikotarpį, tiek dėl darbų atlikimo bendromis šeimos ar asmeninėmis ieškovės lėšomis bei darbu ir būtų sprendžiamas šio turto padalijimo šalis (t. y. kompensacijos dydžio ieškovei už atsakovui natūra tekusią ieškovei priklausancį 1/2 turto dalį priteisimo) klausimas. Tačiau, netenkinus ieškovės reikalavimą dėl turto pagerinimo pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe, bylą nagrinėjusiems teismams nebuvo pagrindo analizuoti duomenis apie atliktų pagerinimų vertę.
65. Ieškovė taip pat nurodo, kad būtent atsakovas turi įrodyti, jog jis ir jo tėvai turėjo lėšų namui rekonstruoti. Minėta, kad, pagal bendrąją įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklę, kiekviena šalis turi įrodyti aplinkybes, kuriomis remiasi (CPK 178 straipsnis). Šiuo atveju būtent ieškovė įrodinėjo aplinkybę, kad ginčo nekilnojamas turtas buvo gerinamas tiek bendromis suinteresuotinių, tiek jos asmeninėmis lėšomis, todėl, atsižvelgiant į nurodytas įrodinėjimo taisykles, kasacinio skundo pozicija, kad atsakovas nepaneigė fakto, jog ieškovė išgrynindavo pinigų namo statybai ir rekonstrukcijai finansuoti, ir tai, kad atsakovas turi įrodyti, jog jis ir jo tėvai turėjo lėšų namui rekonstruoti, neatitinka teisinio reglamentavimo dėl ieškovės pareigos įrodyti faktinį ieškinio pagrindą, todėl yra nepagrįsta.
66. Apibendrinant išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai padarė pagrįstą išvadą, jog ieškovė šioje byloje neįrodė, kad ginčo turtas, atsakovo įgytas jo asmeninės nuosavybės teise, ieškovės nurodytais aktualiais laikotarpiais (tiek iki to momento, kai atiteko atsakovui, tiek po turto perdavimo) buvo pagerintas bendromis šeimos lėšomis, asmeninėmis ieškovės lėšomis ar darbu (CPK 12, 178 straipsniai), todėl, nenustatę vienos iš būtinųjų sąlygų CK 3.90 straipsnio 1 dalies nuostatoms taikyti, pagrįstai, nepažeisdami šios teisės normos, nepripažino ginčo turto bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą).

Dėl kasacinio skundo argumentų, susijusių su kompensacijos ieškovei už pagerintą turtą priteisimo klausimo tinkamu išsprendimu

67. Formuodamas teismų praktiką dėl CK 3.90 straipsnio 1 dalies taikymo, kasacinis teismas yra nurodęs, jog byloje nustatęs turto pagerinimo, bet ne esminio, atlikto santuokos metu, faktą, teismas turi spręsti kompensacijos priteisimo klausimą. Tais atvejais, kai vienas suinteresuotinis savo asmeninėmis (ar ir) bendromis santuokinėmis lėšomis ar darbu prisideda prie daikto pagerinimo, tačiau toks pagerinimas nėra esminis ir nesukuria pagrindo pripažinti teisę į turto bendrąją jungtinę nuosavybę, jam gali būti kompensacijos už daikto pagerinimą. Toks suinteresuotinio, prisidėjusio prie kitam suinteresuotiniui asmeninės nuosavybės teise priklausancio turto pagerinimo, teisių gynimo būdas reiskia suinteresuotinių turinčių interesų pusiausvyros atkūrimą ir neleidžia vienam iš jų nepagrįstai praturėti kito sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-449-687/2018, 32 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
68. Ieškovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad bylą nagrinėję teismai nepagrįstai nepriteisė jai 27 707,29 Eur kompensacijos už faktiškai atliktus turto pagerinimus, nes, remiantis pirmiau pacituotu kasacinio teismo išaiškinimu, teismai, nepripažinę ginčo turto bendrąja jungtine suinteresuotinių nuosavybe tuo pagrindu, kad pagerinimas nebuvo esminis, privalėjo tenkinti alternatyvų ieškovės reikalavimą priteisti kompensaciją.

69. Apibendrinus ieškovė teigia, kad ji turi teisę į kompensaciją už sutuoktinio turto pagerinimą, kai jis nėra esminis ir todėl nėra pagrindo šio turį pripažinti bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, net ir tuo atveju, jei turto pagerinimas atliktas ne jos asmeninėmis lėšomis ar darbu arba (ir) šeimos lėšomis. Su šiuo ieškovės argumentu nėra pagrindo sutikti.
70. Kaip jau minėta, ieškovė turi teisę į sutuoktinio asmenine nuosavybės teise valdomo turto dalį, tik jei prodo CK 3.90 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas (turtas, kuris yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, gali būti teismo pripažintas sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe, tik jeigu nustatoma, kad santuokos metu šis turtas buvo iš esmės pagerintas sutuoktinių bendromis lėšomis arba kito sutuoktinio lėšomis ar darbu (kapitalinis remontas, rekonstrukcija, pertvarkymas ir kita)). Kompensacija, kaip vienas iš atkildymo iš bendrosios jungtinės nuosavybės būdų, taikoma tada, kai prisidėjimas prie vieno sutuoktinio asmenine nuosavybės teise valdomo turto pagerinimo yra ne toks esminis, kad būtų proporcinga šį turį atkildyti natūra, tačiau ir šis gynybo būdas taikomas tik nustačius CK 3.90 straipsnio 1 dalyje aptartas sąlygas.
71. Taigi, sprendžiant klausimą dėl kompensacijos priteisimo, yra svarbu nustatyti turto pagerinimo atlikimo santuokos metu kito sutuoktinio asmeninėmis lėšomis, darbu ar bendromis sutuoktinių lėšomis aplinkybę. Tik byloje nustatęs tokio turto pagerinimo faktą, tačiau neįvertinęs jo pagerinimo kaip esminio, teismas sprendžia aptariamą kompensacijos priteisimo kitam sutuoktiniui klausimą.
72. Bylą nagrinėję teismai nenustatė (kaip pirmiau šioje nutartyje išdėstytais argumentais pripažinta, pagrįstai) sutuoktinių bendrų arba kito sutuoktinio (ieškovės) asmeninių lėšų ar darbo panaudojimo turtui iš esmės pagerinti aplinkybės ir būtent dėl to nepripažino ginčo turto bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe.
73. Nenustačius būtinųjų CK 3.90 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų, taigi ir ieškovės teisės į dalį atsakovui priklausančio turto, nėra pagrindo spresti ir dėl gynybo būdo kompensacijos forma taikymo. Tuo remdamasi teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai nespėdė kompensacijos už nekilnojamojo turto pagerinimą priteisimo klausimo, tinkamai taikė CK 3.127 straipsnio 3 dalį, nenukrypo nuo šios nutarties 67 punkte nurodytos kasacinio teismo praktikos.

Dėl kasacinio skundo argumentų proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, pažeidimo klausimu

74. Kasaciniame skunde ieškovė ginčija bylą nagrinėjusių teismų išvadas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Pirmosios instancijos teismas, nurodęs, kad atstovavimas ieškovei pagal jos pareikšimą pradėtame išteisininiame tyrime yra nesusijęs su nagrinėjama civiline byla ir ieškino dalyku, atsisakė paskirstyti ieškovės patirtas advokato pagalbos atstovaujant jai išteisininiame tyrime išlaidas, o ieškovės užsakymu rengtos eksperto išvados išlaidų nepaskirstė, nes ja nagrinėjamoje byloje nebuvo rentas. Apeliacinės instancijos teismas pripažino šias pirmosios instancijos teismo išvadas pagrįstomis.
75. Pagal CPK 79 straipsnio 1 dalį bylinėjimosi išlaidas sudaro žyminis mokestis ir išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu. Išlaidas, susijusias su bylos nagrinėjimu, reglamentuoja CPK 88 straipsnis. Šio straipsnio 1 dalies 10 punkte nustatyta, kad prie išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu, priskiriamos kitos būtinios ir pagrįstos išlaidos. Šis sąrašas nėra baigtinis, nes šio straipsnio dešimtajame punkte įtvirtinta teismo diskrecija su bylos nagrinėjimu susijusiomis išlaidomis pripažinti ir kitas išlaidas, atitinkančias minėtame punkte įtvirtintus kriterijus.
76. Kasacinis teismas, aiškindamas CPK 88 straipsnio 1 dalies 8 punktą (atitinkantį šiuo metu galiojancio CPK 88 straipsnio 1 dalies 10 punkto redakciją), yra pažymėjęs, kad teismas, vadovaudamasis įstatymu bei teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais, gali išlaidomis, susijusiomis su bylos nagrinėjimu, pripažinti ne tik tas išlaidas, kurios tiesiogiai išvardytos CPK 88 straipsnio 1 dalies 1–7 punktuose, bet ir kitas su bylos nagrinėjimu susijusias išlaidas. Tam, kad įstatyme tiesiogiai neišvardytos išlaidos galėtų būti pripažintos išlaidomis, susijusiomis su bylos nagrinėjimu, jos turi atitikti abi CPK 88 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatytas sąlygas, t. y. jos turi būti būtinios ir pagrįstos. Ar turėtos išlaidos buvo būtinios, sprendžiama pagal tai, ar asmuo neišvengiamai turėjo daryti šias išlaidas dėl bylos nagrinėjimo, ar nebuvo įmanoma apsieiti ir be jų, ar išlaidos nėra perteklinės ir neprotingos. Išlaidų pagrįstumo sąlyga reiškia, kad turėtas išlaidas būtina įrodyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-104/2009).
77. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovės prašomos atlyginti 500 Eur išlaidos advokato pagalbai už atstovavimą pagal jos pareikšimą pradėtame išteisininiame tyrime, nors jos ir pagrįstos rašytiniais įrodymais (t. y. mokėjimo dokumentais), neatitinka CPK 88 straipsnio 1 dalies 10 punkte įtvirtinto ir kasacinio teismo praktikoje aptarto išlaidų buvimo susijusių su bylos nagrinėjimu kriterijaus. Ieškovės nurodytos aplinkybės (kad ji buvo priversta kreiptis į išteisinio tyrimo įstaigą, nes pagrįstai manė, jog, vykstant teismo 2019 m. vasario 22 d. nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, kuria buvo nustatyta ir laikina atsakovo bendravimo su vaikais tvarka, 2019 m. birželio 22 d. vykusio atsakovo susitikimo su vaikais metu jo atliktuose veiksmuose galimai buvo nusikalstamos veikos požymių) nesudaro pagrindo išvadai dėl aptariamų išlaidų priskyrimo prie bylinėjimosi išlaidų, kurių atlyginimas priteistinas iš kitos šalies pagal CPK 88 straipsnio 1 dalies 10 punktą. Nurodytos aplinkybės niekaip nėra susijusios su šioje byloje pareikštas reikalavimas, aptariamų atstovavimo išlaidų ieškovei patyrė ne šios civilinės bylos, o jos pareikšimo pagrindu pradėto išteisinio tyrimo, taigi – visai kito, proceso metu, todėl šios ieškovės išlaidos pagrįstai teismų nebuvo įvertintos kaip patenkančios į kitų būtinų ir pagrįstų išlaidų teisinę kategoriją CPK 88 straipsnio 1 dalies 10 punkto prasme.
78. Ieškovė kasacinio skundo argumentus dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymą reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimo taip pat grindžia tuo, kad bylą nagrinėję teismai nepagrįstai nepriteisė jai iš atsakovo 1500 Eur išlaidų, sumokėtų ekspertui už ekspertinio tyrimo parengimą, atlyginimą.
79. Šis ieškovės prašomas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimas šimtinai susijęs su bylinėjimosi išlaidomis dėl ieškino reikalavimų pripažinti ginčo nekilnojamąjį turį bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe ir nustatyti ieškovei priteistinas kompensacijas už atsakovui atiteksiančią šio turto dalį natūra arba už jos atliktus šio turto pagerinimus dydį. Šių reikalavimų pagrindui nurodytos aplinkybės, ieškovės rodinėtos, be kita ko, ir ekspertinio tyrimo išvados, nepasitvirtino. Ekspertinis tyrimas atliktas ieškovės iniciatyva, taigi – ir rizika dėl patiriamų išlaidų, kad šios nebūtini bus atlygintos. Be to, pirmosios instancijos teismui netenkinus ieškovės reikalavimų dėl atsakovo asmeninės nuosavybės pripažinimo bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, nebuvo poreikio spresti dėl ieškovės prašomų priteisti kompensacijų dydžių, taigi ir vadovautis būtent šioms dydžiams pagrįsti ieškovės savarankiškai pasiektu eksperto atliktu tyrimu.
80. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai, nepažeisdami bylinėjimosi išlaidų paskirstymą reglamentuojančių proceso teisės normų, nusprendė nepaskirstyti ieškovės išteisininiame tyrime turėtų ir už eksperto išvados parengimą patirtų bylinėjimosi išlaidų.
81. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 93 straipsnio 1 dalį, nes nespėdė bylinėjimosi išlaidų, ieškovės patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo klausimo.
82. CPK 93 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
83. Pagal bylos procesinį rezultatą apeliacinės instancijos teisme, tiek atsakovo, tiek ieškovės teikti apeliaciniai skundai, kiek jie susiję su šalių santuokos nutraukimu, buvo atmesti. Atsižvelgdamas į tai, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad tokiu atveju šalims nėra atlyginamos jų apeliacinės instancijos teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1 dalies 10 punktas). Tačiau iš bylos duomenų matyti, kad abi šalys buvo pateikusios atsiliepimus į viena kitos apeliacinių skundų.
84. Ieškovė 2022 m. rugsėjo 8 d. pateikė teismui prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų, jos patirtų apeliaciniame procese, atlyginimo, taip pat šias išlaidas patvirtinančius dokumentus (2022 m. rugpjūčio 31 d. sąskaita už teisinę paslaugą PS Nr. 0158 ir 2022 m. rugsėjo 7 d. mokėjimo nurodymas Nr. 37), iš jų matyti, kad už atsiliepimo į apeliacinių skundą parengimą ji sumokėjo 600 Eur.
85. Atsakovas, tiek teikdamas apeliacinių skundą, tiek atsiliepimą į ieškovės apeliacinių skundą, prašė priteisti iš ieškovės jo turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau nepateikė jokių duomenų apie atstovavimo rengiant atsiliepimą į apeliacinių skundą išlaidas.
86. Taigi, apeliacinės instancijos teismas, byloje esant duomenims apie ieškovės patirtas 600 Eur bylinėjimosi išlaidas, susijusias su atsiliepimo į atsakovo apeliacinių skundą parengimu, dėl atitinkamos bylos dalies priėmęs sprendimą ieškovės naudai (atsakovo apeliacinis skundas atmestas), turėjo teisinį (CPK 79 straipsnio 1 dalis, 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis) ir faktinį (byloje buvo pateiktas ieškovės prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų už advokato pagalbą rengiant atsiliepimą į atsakovo apeliacinių skundą atlyginimą ir įrodymai, patvirtinantys šias išlaidas) pagrindą spresti dėl 600 Eur, kuriuos ieškovė sumokėjo už atsiliepimą į atsakovo apeliacinių skundą parengimą, ieškovei iš atsakovo priteisimo. To nepadaręs, apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 93 straipsnio 1 dalies nuostatas.
87. Teisėjų kolegija, įvertinusi ieškovei suteiktas teisinės paslaugas, jų rūšį ir už šių paslaugų suteiktą teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteisimo už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalus dydžio (toliau – Rekomendacijos) 8.11 punkte nustatytą maksimalų dydį, kuris gali būti priteisiamas išsprendus turėtų išlaidų advokato pagalbai apmokėti paskirstymo klausimą, pripažįsta ieškovės teisę į jos turėtų 600 Eur išlaidų advokato pagalbai apeliacinės instancijos teisme apmokėti atlyginimą.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

88. Pirmiau išdėstyti argumentų pagrindai konstatuotina, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai tinkamai aiškino ir taikė kasaciniame skunde įvardytas materialiosios teisės normas, reglamentuojančias asmenine nuosavybe esančio vieno sutuoktinio turto pripažinimą bendrąja jungtine nuosavybe, nepažeisdami įrodymų vertinimo taisyklių, padarė teisingas, byloje įvertintų įrodymų visumą pagrįstas išvadas, kurios nulėmė ieškino reikalavimo pripažinti ginčo turį bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe nepagrįstumą. Taigi, teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi apskųstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, kuria pirmosios instancijos teismo sprendimas iš esmės paliktas nepakeistas, konstatuoja, kad jį, kiek ji susijusi su pirmiau nurodyto ieškino reikalavimo išsprendimu, naikinti ar keisti remiantis kasacinio skundo argumentais nėra teisinio pagrindo, tačiau, konstatavus bylinėjimosi išlaidų paskirstymą reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimą, keistina apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, susijusi su bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo klausimo išsprendimu, nurodant, kad ieškovės naudai iš atsakovo priteisiama 600 Eur bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 3 dalis).
89. Ieškovė ir atsakovas prašo priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.
90. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad šioje byloje ieškovės kasacinis skundas tenkintas tik dėl advokato pagalbos išlaidų rengiant atsiliepimą į atsakovo apeliacinių skundą atlyginimo priteisimo, konstatuoja, jog šioje byloje kasacinis skundas iš esmės atmestas, todėl laikytina, kad ieškovė neįgijo teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą teikiant kasacinį skundą dėl apeliacinės instancijos teismo priimtą nutarties, kuri iš esmės paliekama nepakeista.
91. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalies ir 98 straipsnio nuostatas išlaidos advokato pagalbai apmokėti atlyginamos šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, sprendimas klausimas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo atsiliepimą į kasacinį skundą surašiusiai šaliai. Atsakovas prašo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą už atsiliepimą į ieškovės kasacinį skundą surašymą. Jis sumokėjo advokatai 2000 Eur už atsiliepimą į kasacinį skundą surašymą (2023 m. kovo 12 d. sąskaita faktūra RP Nr. 23/0312, 2023 m. kovo 12 d. pinigų priėmimo kvitas LAT Nr. 241727). Tai neviršija Rekomendacijų 7 ir 8.14 punktuose nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokėsio, todėl, netenkinus ieškovės kasacinio skundo, iš jos priteisina atsakovui 2000 Eur bylinėjimosi kasaciniame teisme išlaidų atlyginimo.
92. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nespėdžiamas (CPK 96 straipsnio 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo pakeisti, papildomai nurodant priteisti iš atsakovo T. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) ieškovės I. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) naudai 600 (šešis šimtus) Eur bylinėjimosi apeliacinės instancijos teisme išlaidų atlyginimo.
- Kitas Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 18 d. nutarties dalis palikti nepakeistas.
- Priteisti atsakovui T. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš ieškovės I. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 2000 (du tūkstančius) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
- Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Artūras Drukas

Agnė Tiknūtė

Jūratė Varanaukaitė